

DOREL VIȘAN sau ZÎMBETUL CA MĂSURĂ A LUCRURILOR

Oprejudecată — foarte răspândită, ca orice prejudecată serioasă — ni-l prezintă pe actorul de comedie ca pe o făptură vioaie, cu mimică neastîmpărat-jovială, și dacă se poate cu o particularitate fizionomică de neconfundat (nasul lui Tănase, ochii ...concentrici, stupefiant-amărit-hazlii ai lui Birlic).

O altă prejudecată — la fel de serioasă dar mult mai romantic-filosofică — cere ca actorul de comedie să fie o ființă de-o nesfîrșită tristețe, cu «lacrima ascunsă eroic sub masca veseliei».

Dacă ne gîndim la Dorel Vișan, dacă privim fotografiile care-l înfățișează în roluri de teatru, de film, dar și «în civil», riscăm să ne răvășim toate sănătoasele prejudecăți. E o prezență mai curînd așezată decît zburdanică, are mișcări măsurate, nu dă mereu din miinpicioare-ochi, semn după care noi recunoaștem, negreșit, «o bogată viață interioară», «mobilitatea de gînduri și trăiri». Pe scenă, chiar în cele mai exploziv-dinamice comedii, Vișan nu «face zgomot», nu gesticulează, nu ne aruncă priviri complice, cu toate că nici nu ne ignoră prezența. Ne ia parteneri în explorarea — calmă, chibzuită, metodică, am spune — a întâmplărilor și a oamenilor. Și abia atunci înțelegem de ce nu se agită, nu se strîmbă, nu se dă peste cap să ne fie simpatic, să aibă haz. Nu e nevoie, pentru că hazul «e în toate, în cele ce sînt, în cele ce miine vor rîde la soare»; harul — ori privilegiul — constă în a descoperi umorul, nu în a-l inventa. Sigur că lucrurile nu sînt atît de simple cum par a fi dar actorul are modestia — ori orgoliul! — de a ne face să credem că meritul e al nostru, nu al lui, că tot ce face este să descopere, nu să creeze. Și poate așa și este dacă e adevărat că pentru a face o statuie e suficient să iei un bloc de marmură și să înlături cu dalta tot ce prîsosește...

Refuzul de a purta masca cea veselă, pentru a semnala prezența comediei [poate cuvîntul «refuzul» nici nu e potrivit, prea sună autoritar; masca nu e respinsă cu indignare, e ignorată, pur și simplu, fiindcă «nu face trebuință»] se alătură refuzului [!] de a purta masca tristă. Nici de ea nu e nevoie, pentru că durerea — ca și veselia — se naște undeva în adînc, în căușul sufletului. Cînd e adevărată, cînd nu e calpă durerea — ca și veselia — străbate oamenii, întîmplările, gîndurile, cuvintele asemenea laserului: vindecă, ucide, fără a se arăta.

Carierea pe care Dorel Vișan a făcut-o și în film (puțini actori ne-bucureșteni, chiar dintre vedete, pot vorbi de o carieră în film și nu doar despre roluri — oricît de bine realizate — în film) se întemeiază, poate, și pe acest stil de joc stăpînit, măsurat, fără împlurările de vorbă și de gest pe care ecranul le respinge.

De vreo douăzeci și cinci de ani Dorel Vișan este actor la Naționalul din Cluj și spectacolele în care a jucat pe această scenă «bat» suta. O sută de personaje (sau pe aproape) care nu seamănă unul cu altul dar nici nu se despart irevocabil. Dacă ni se permite, o scînteietoare banalitate vom spune că sînt ca oamenii: toți seamănă și nu sînt doi la fel. Ce-i unește și ce-i desparte pe eroii interpretați de Dorel Vișan de-a lungul atîtor ani, atîtor piese, atîtor vieți! Am spune că îi unește zîmbetul și îi desparte zîmbetul. Zîmbetul malițios ori îngrijorat, satisfăcut ori neliniștit, zîmbetul căznit sau zîmbetul greu stăpînit să nu devină rîs, zîmbetul cumsecade și zîmbetul tăios, zîmbetul din ochi, zîmbetul de pe buze, zîmbetul dintr-un gest. E mereu un zîmbet pe chipul actorului. Atunci cînd lipsește, e vorba tot de un zîmbet: zîmbetul pierdut.

Probabil că pe pașaportul lui Dorel Vișan, la rubrica «semne particulare» stă scris: zîmbet. Ca măsură a lucrurilor.

CRISTINA DUMITRESCU

Portret
ATA